

61

Kasım 2011

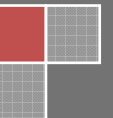
İKİV DEĞERLENDİRME NOTU

Türkiye’de iş ortamına ilişkin
Değerlendirmeler (güncellenmiş)

Selen AKSES

İKTİSADİ KALKINMA VAKFI

www.ikv.org.tr

TÜRKİYE'DE İŞ ORTAMINA İLİŞKİN DEĞERLENDİRMELER (GÜNCELLENMİŞ)

2008 yılında başlayan küresel mali krizin ardından Avrupa Birliği'nde ortaya çıkan mali sorunlar ve borç krizlerine karşın, Türkiye'nin, 2010 yılında yüzde 9'luk bir büyüme hızı kaydederek küresel krizin etkilerinin kısa sürede üstesinden geldiği gözlenmektedir. Nitekim bu durum 2011 yılında yüzde 8,5 bir büyüme oranıyla devam etmiştir. Türkiye günümüzde dünyanın 16'ncı ve Avrupa'nın ise 6'ncı en büyük ekonomisine sahip ülke konumuna gelmiştir. Ancak Türkiye'nin kaydettiği bu üstün büyüme performansını sürdürülebilmesi için daha rekabetçi bir ortam sağlanması gerektiği de göz ardı edilemez. Her ne kadar, Türk şirketlerinin Avrupa Birliği içinde rekabet edebilme kapasitesi sağladıkları düşünülse de, Türkiye'de KOBİ'ler için iş ortamının iyileştirilmesi gerektiği inkâr edilemez. Uluslararası Finans Kurumu ve Dünya Bankası'nın 23 Ekim 2012 tarihinde yayımladığı "İş Yapma Endeksi 2013: Küçük ve Orta Büyüklükteki İşletmeler İçin Daha Akıllı Düzenlemeler" başlıklı raporda¹, toplam 185 ülkeyi kapsayan² "İş Yapma Endeksi" sıralamasında geçen yıl gibi Türkiye 71'inci sırada yer almaktadır.

"İş Yapma Endeksi" Raporları

2003 yılından beri yayımlanan "İş Yapma Endeksi" (*Doing Business*) raporunda başta 133 ülkenin ekonomisi değerlendirilirken, günümüzde bu sayı 185'e ulaşmıştır. Bu rapor kapsamında, ülkelerdeki yerel şirketlerin iş kurmalarını ve iş yapmalarını etkileyen bir dizi düzenlemeler incelenmektedir. Bu raporlar 2003 yılında ilk hazırlandığında ve ekonomiler arasında kıyaslamalar yapıldığında sadece 5 gösterge dikkate alınırken, bu göstergelerin sayısı şimdi 10'a ulaşmıştır.

Resmi internet adresi: <http://www.doingbusiness.org/>

Söz konusu rapor açısından, zaman içinde Türkiye'nin performansı ve ilerlemesini değerlendirdiğimizde³, göze çarpan en önemli gelişmenin "İş Yapma Endeksi 2008"inde Türkiye'nin 34 sıra birden yükselerek 91'inci sıradan 57'nci sıraya geçmesi olmuştur. Ancak "İş Yapma Endeksi 2010" raporundaki sıralamada Türkiye'nin 73'üncü sırada yer almasıyla birlikte, önceden kaydedilen olumlu gelişmenin seyrinin korunamadığı görülmektedir.

¹ The World Bank and the International Finance Corporation. *Doing Business 2013: Smarter Regulations for Small and Medium-Size Enterprises*. 2012

<<http://www.doingbusiness.org/~media/GIAWB/Doing%20Business/Documents/Annual-Reports/English/DB13-full-report.pdf>> Erişim: 16.11.2012.

² Geçen yılı sıralamada 183 ülkenin yer alırken, bu sene sıralamaya Malta ve Barbados eklenmiştir.

³ The World Bank and the International Finance Corporation. *Doing Business 2013: Smarter Regulations for Small and Medium-Size Enterprises / Economy Profile: Turkey*. 2012

<<http://www.doingbusiness.org/~media/giawb/doing%20business/documents/profiles/country/TUR.pdf>> Erişim: 16.11.2012.

Türkiye'nin "İş Yapma" endeks sıralamasındaki yeri

	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
İş yapma endeks sırası	93	91	57	59	73	73	71	71

"İş Yapma Endeksi 2013" raporunda, değerlendirilen 185 ekonomiden 108'inin 2011/2012 yılları arasında iş ortamını iyileştirmek amacıyla toplam 201 düzenleyici reform uyguladığı ortaya çıkmıştır. Ancak yapılan 201 reformdan sadece ikisi Türkiye'de gerçekleştirilmiştir. Türkiye'deki bu iki reform uygulaması ise, emsal hesabına konu alanı 1500 m² den az konut dışı kullanımlı yapılarda serpinti sığınakların inşa edilmesi zorunluluğunun kaldırılarak inşaat izinlerinin alınmasının sağlanması ve yeni bir hukuk muhakemeleri usulü kanununun kabul edilmesi ile sözleşmelerin uygulanmalarının kolaylaştırılması şeklinde olmuştur.

Dünya Bankası ve Uluslararası Finans Kurumu tarafından Türkiye için hazırlanan ülke raporunda, "İş Yapma Endeksi" sıralamasında Türkiye, Doğu Avrupa ve Orta Asya bölgesinde Gürcistan (sıralamada 9) , Bulgaristan (66), Romanya (72) Rusya Federasyonu (112) ve Hindistan (132) ile kıyas edilmiştir. Ancak Türkiye'nin Avrupa Birliği müzakere sürecinde olduğu göz önünde bulundurulduğunda, ülkemizi Romanya ve Bulgaristan ile birlikte, diğer AB Üye Devletleri'nin yanı sıra aday ve potansiyel aday ülkeleriyle kıyaslanmanın daha faydalı olacağı düşünülmektedir.

Sıralama	Ülke	Sıralama	Ülke
5	Danimarka	44	İspanya
7	İngiltere	46	Slovakya
11	Finlandiya	51	Karadağ
13	İsveç	54	Macaristan
14	İzlanda	55	Polonya
15	İrlanda	56	Lüksemburg
20	Almanya	65	Çek Cumhuriyeti
21	Estonya	66	Bulgaristan
23	Makedonya	71	Türkiye
25	Letonya	72	Romanya
27	Litvanya	73	İtalya
29	Avusturya	78	Yunanistan
30	Portekiz	84	Hırvatistan
31	Hollanda	85	Arnavutluk
33	Belçika	86	Sırbistan
34	Fransa	98	Kosova
35	Slovenya	102	Malta
36	Kıbrıs	126	Bosna Hersek

Buna göre, AB Üye Devletleri'nin sıralamasına dayanılarak kıyaslama yapıldığında, Türkiye'deki iş yapma ortamı koşullarının Avrupa Birliği'nin çok gerisinde olduğu

gözlenmektedir. Oluşturulan bu yeni tabloda, Türkiye'nin sadece Romanya, İtalya, Yunanistan ve Malta'nın önüne geçmeyi başardığı görülmektedir. Nitekim İtalya ve Yunanistan'da yaşanan borç krizleri ve ekonomik sorunların, sadece son yıllardaki kamu harcamalarının artışından ziyade, söz konusu ülkelerde birçok yapısal sorunların bulunmasından kaynaklandığı bilinmektedir. Bu kapsamda, örneğin, İtalya ekonomisinin yapısal zayıflığın iş kurmaya ve yürütmeye uygun bir ortamın tam anlamıyla oluşturulmamış olmasından doğduğu düşünülmektedir. İtalya'da iş yürütme maliyetinin özellikle güney bölgelerde çok yüksek olduğu dikkat çekmektedir.⁴ İtalya ve Yunanistan'da⁵ iş ortamının koşulları bu bağlamda yeterince KOBİ girişimcilerini teşvik edememektedir. Ancak geçtiğimiz bir yıl içinde, Yunanistan ve İtalya'da iş yapma koşullarının iyileştiği de göz ardı edilemez. Bir yıl içinde, sıralamada Yunanistan 100'üncü sırada yer alırken bu yıl 78'inci sıraya yükselmiştir. İtalya ise 14 basamak yükselerek bu sene 73'üncü sırada yer almaktadır.

Diğer yandan, kıyaslamaya aday ve potansiyel aday ülkelerinin sıralamasına göre bakıldığında, aday ülkelere İtalya, Makedonya ve Karadağ'daki iş yapma ortamı koşullarının Türkiye'den çok daha iyi olduğu gözlenmektedir. 2013 yılında Avrupa Birliği'ne katılacak olan Hırvatistan'daki iş yapma koşullarının Türkiye'nin gerisinde olduğu da dikkat çeken bir diğer husustur. Avrupa Birliği'ne üyelik önkoşulları arasında iş yapma ortamı koşullarının kolaylaştırılması hususu dikkate alındığı takdirde, bazı aday ülkelerinin, Avrupa Birliği'nin bazı Üye Devletleri'ne kıyasla daha iyi bir performans gösterdikleri şeklinde ilginç bir tablo ortaya çıkacaktır.

"İş Yapma Endeksi"ni ölçen göstergelerin incelenmesinde, Türkiye'de iş yapma ortamının koşullarını daha iyi değerlendirmek için, AB Üye Devletleri arasında en iyi performansı gösteren Danimarka ve İngiltere ve en düşük performansı sergileyen ülkelere Yunanistan ve İtalya'nın yanı sıra, Türkiye ile yakın performans sergileyen ülkeler (Bulgaristan, Romanya ve Çek Cumhuriyeti) ile kıyaslamada bulunulması faydalı olacaktır. Ayrıca raporda 2011/2012 döneminde iş yapma ortamı koşullarını iyileştirmeye yönelik en çok çaba gösteren ve bu son dönemde gerçekleştirdiği reformlar sayesinde bir yıl içinde 62'nci sırada 55'inci sıraya yükselen Polonya'ya da kıyaslamada yer verilecektir.

"İşe Başlama Kolaylığı" (Starting a Business)

"İşe Başlama Kolaylığı" endeksi ile, iş kurmak isteyen bir girişimcinin yapması gereken tüm işlemler tespit edilerek bu prosedürlerin tamamlanması için harcanan gün ve maliyetler ölçülmektedir.

⁴ Council Recommendation of 12 July 2011 on the National Reform Programme 2011 of Italy and delivering a Council opinion on the updated Stability Programme of Italy, 2011-2014. (2011/C 215/02).

<<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:C:2011:215:0004:0007:EN:PDF>>. Erişim tarihi: 20.11.2012

⁵ Hellenic Republic Ministry of Finance. *Hellenic National Reform Programme 2011-2014*. April 2011

<http://ec.europa.eu/economy_finance/economic_governance/sgp/pdf/20_scps/2011/01_programme/el_2011-04-29_nrp_en.pdf> Erişim tarihi: 20.11.2012

	Türkiye	Danimarka	İngiltere	Bulgaristan	Polonya	Çek Cumhuriyeti	Romanya	İtalya	Yunanistan
İşlem sayısı	6	4	6	4	6	9	6	6	11
Gün	6	6	13	18	32	20	10	6	11
Maliyet (kişi başına gelirin yüzdesi olarak)	10,5	0,2	0,7	11	14,4	8,2	2,8	16,5	20,5
Asgari sermaye (kişi başına gelirin yüzdesi olarak)	7,2	24,2	0,0	0,0	13,0	29,7	0,8	9,7	24,4
Sıra	72	33	19	57	124	140	68	84	146

Türkiye'yi değerlendiren raporda, Türkiye bu endekste, geçen seneye göre on bir sıra düşerek bu yıl 72'nci sırada yer almaktadır. Türkiye'de bir iş yerinin açılması için altı işlem den geçilmesi gerekmekte ve bu işlemlerin yapılması altı gün sürmektedir. 2004 yılında yapılması gereken işlem sayısının 13 olduğu ve bu işlemlerin gerçekleştirilmesi için toplam 38 gün gerektiği göz önünde tutulduğunda, iş kurma prosedürünün kolaylaştırıldığı, sürecin kısaldığı ve Avrupa Birliği kapsamında bu alanda orta bir performans sergilendiği gözlenilmektedir. Türkiye'de iş kurma maliyeti kişi başına düşen milli gelirin yüzde 10,5'ine tekabül etmektedir. 2004 yılında, bu oran yüzde 36,8 idi. 2010 ve 2011 yılları arasında, Türkiye'de kuruluş sözleşmesi ve diğer belgeler için alınan noter harçlarında indirim sağlanmasıyla iş kurma daha az maliyetli hale getirilmiştir. Böylelikle, şirketlerin tescil süreci daha çabuk işler bir duruma getirilmiştir.

Avrupa Komisyonu'nun Türkiye için hazırladığı 2012 İlerleme Raporu'nda⁶ ise, Türkiye'de iş kurma süreci uygulamalarında bazı yeni düzeltmeler yapıldığı, ancak iş yeri açma sürecinin halen oldukça maliyetli olduğu vurgulanmıştır. Geçen sene de olduğu gibi, bu yılki İlerleme Raporu'nda da, Avrupa Komisyonu'nca, Türkiye'de şirket hesaplarının ve maddi varlıklarının tescili için alınan bazı harçların şeffaf olmadığı hususu da eleştirilmiştir. Ayrıca, bu yıl da, Avrupa Komisyonu, Ticaret sicili kaydı harçlarının yüksekliğine dikkat çekmiştir.

“ İnşaat İzinlerinin Alınması” (Dealing with Constructing Permits)

“İnşaat İzinlerinin Alınması” endeksi ile ülkenin en büyük ticari şehrinde basit bir ticaret malı deposunun inşa edilmesi için yapılması gereken işlemler ve bu işlemlerin gerçekleştirilmesi için harcanan gün ve maliyetler göz önünde tutulmaktadır.

⁶ European Commission. *Turkey 2012 Progress Report*. COM(2012)600 final. 10.10.2012

< http://ec.europa.eu/enlargement/pdf/key_documents/2012/package/tr_rapport_2012_en.pdf > Erişim tarihi: 19.11.2012

	Türkiye	Danimarka	İngiltere	Bulgaristan	Polonya	Çek Cumhuriyeti	Romanya	İtalya	Yunanistan
İşlem sayısı	20	8	9	21	29	33	15	11	15
Gün	180	68	99	107	301	120	287	234	89
Maliyet (kişi başına gelirin yüzdesi olarak)	164,3	57,1	62,4	293,5	49,4	10,5	79,1	184,2	27,5
Sıra	142	8	20	123	161	74	129	103	31

Türkiye’de inşaat izni alınması için 20 farklı işlemten geçilmesi ve bu işlemlerin tamamlanması için toplam 180 gün gerekmektedir. Türkiye’de 2006 yılından bu yana işlem sürecini kolaylaştırılmasına yönelik girişimlerinde bulunulmadığı ancak bu işlemin maliyetinin düşürüldüğü gözlenilmektedir. Türkiye’de inşaat izninin alınması için, kişi başına düşen milli gelirin yüzde 164,3’üne tekabül etmektedir. 2005 yılında bu oran yüzde 431,5; 2011 yılında da yüzde 197,7 idi. Türkiye bu endekste, geçen seneye göre on üç sıra yükselerek 142’nci sırada yer almaktadır. Bu ilerlemenin kaynağı, ise emsal hesabına konu alanı 1500 m² den az konut dışı kullanımlı yapılarda serpinti sığınakların inşa etme zorunluluğunun kaldırılarak inşaat izinlerinin alınmasını kolaylaştırılması hususu oluşturmaktadır. Ancak bu olumlu gelişmeye rağmen, Avrupa Komisyonu’nun Türkiye 2012 İlerleme Raporu’nda belirtildiği gibi, inşaat izninin alınması için yürütülen işlemler halen uzun sürmekte ve maliyetli bulunmaktadır.

Tapu Siciline Kayıt (Registring Property)

“Tapu Siciline Kayıt” endeksi ile, bir şirketin başka bir şirketin mülkiyetini alması ve mülkiyeti kendi adına geçirmesi için gereken tüm işlemler değerlendirilmektedir.

	Türkiye	Danimarka	İngiltere	Bulgaristan	Polonya	Çek Cumhuriyeti	Romanya	İtalya	Yunanistan
İşlem sayısı	6	3	6	8	6	3	8	3	11
Gün	6	10	29	15	54	24	26	24	18
Maliyet (Mülk değerinin yüzdesi olarak)	3,3	0,6	4,7	2,9	0,4	3,0	1,2	4,5	11,8
Sıra	42	6	73	68	62	27	72	39	150

Bu endekste, geçen seneye göre, Türkiye iki sıra yükselerek 42’nci sırada yer almaktadır. Türkiye’de bir mülkün tescil edilmesi için toplam altı işlem gerekmektedir ve bu işlemlerin tamamlanması altı gün sürmektedir. Örnek aldığımız diğer AB Üye Devletleriyle kıyasladığımızda, özellikle Polonya’ya göre, bu işlemlerin tamamlanmasının Türkiye’de çok daha kısa sürdüğü görülmektedir. Türkiye’de mülkiyetin tapuya tescil edilmesi ise mülk

değerinin yüzde 3,3 oranındadır. Nitekim, geçen sene olduğu gibi, Avrupa Komisyonu'nun Türkiye 2012 İlerleme Raporu'nda, mülkiyet hakları alanının iyi işlediği belirtilmiştir.

Kredi Alma (*Getting credit*)

“Kredi alma” endeksi ile borç alanların ve borç verenlerin kredi bilgi paylaşımları ve onların yasal hakları değerlendirilmektedir.

	Türkiye	Danimarka	İngiltere	Bulgaristan	Polonya	Çek Cumhuriyeti	Romanya	İtalya	Yunanistan
Yasal haklar endeksindeki gücü (0-10)	4	9	10	8	9	6	9	3	4
Kredi bilgi derinlik endeksi (0-6)	5	4	6	4	6	5	5	5	5
Resmi sicil kapsamı (yetişkinlerin yüzdesi olarak)	23,5	0,0	0,0	56,3	0,0	6,1	14,0	24,1	0,0
Özel büro kapsamı (yetişkinlerin yüzdesi olarak)	63,0	7,3	100,0	0,0	76,9	98,7	44,9	100,0	84,0
Sıra	83	23	1	40	4	53	12	104	83

Endekste, Türkiye'nin geçen seneye göre, beş basamak düşerek 83'üncü sıraya yer aldığı görülmektedir. Bu alandaki sıralamada, başta İtalya olmak üzere Yunanistan ile Türkiye'nin de çok geride kaldıkları dikkat çekmektedir. 2005 yılından beri, yasal haklar gücü ve kredi bilgi derinlik endekslerinde bir ilerleme kaydedilmemiştir.

Yatırımcıların korunması (*Protecting investors*)

“Yatırımcıların korunması” endeksi ile, yöneticilerin kendi çıkarları için şirketi kullanmalarına karşı azınlık hissedarların korunma gücü değerlendirilmektedir.

	Türkiye	Danimarka	İngiltere	Bulgaristan	Polonya	Çek Cumhuriyeti	Romanya	İtalya	Yunanistan
Bilgilendirme endeksindeki derecesi (0-10)	9	7	10	10	7	2	9	7	5
Yönetici sorumluluk endeksindeki derecesi (0-10)	4	5	7	1	2	5	5	4	4
Hissedar davalarındaki kolaylık endeksi (0-10)	4	7	7	7	9	8	4	7	5

Yatırımcı koruma endeksinin gücü (0-10)	5,7	6,3	8,0	6,0	6,0	5,0	6,0	6,0	4,7
Sıra	70	32	10	49	49	100	49	49	117

"Yatırımcıların korunması" endeksinde, Türkiye geçen yıla göre beş sıra düşerek 70'inci olmuştur. Geçtiğimiz yıla göre, yatırımcıların korunması alanında hiçbir değişiklik kaydedilmemiştir ancak diğer ülkelerin gelişmelerine göre kıyaslandığında, Türkiye'nin performansının düştüğü gözlenilmektedir. Nitekim Türkiye'de bu alanda kaydedilen en önemli ilerleme 2007/2008 döneminde geliştirilen yeni yasal düzenlemedir. Söz konusu yeni yasaya göre, bir işlemin gerçekleşmesinde önce bağımsız bir denetici tarafından işlemin kontrol edilmesi isteniliyordu.

Vergilerin Ödenmesi (*Paying taxes*)

"Vergilerin Ödenmesi" endeksi ile, orta boy işletmelerin ödemesi gerektiği vergileri ve ödenilen vergilerinin şirket için getirdiği idari külfet dikkate alınmaktadır.

	Türkiye	Danimarka	İngiltere	Bulgaristan	Polonya	Çek Cumhuriyeti	Romanya	İtalya	Yunanistan
Vergi sayısı (Yılda kaç ödeme)	15	10	8	15	18	8	41	15	8
Zaman (Yıl başına saat)	223	130	110	454	286	413	216	269	202
Toplam vergi oranı (Kârın yüzdesi olarak)	41,2	27,7	35,5	28,7	43,8	49,2	44,2	68,3	44,6
Sıra	80	13	16	91	114	120	136	131	56

Rapora göre, "Vergilerin ödenmesi" endeksinde, Türkiye geçen seneye göre bir basamak düşerek 80'inci sırada yer almaktadır. Türkiye'de orta boy işletmelerin ödemesi gereken vergi sayısı 15 iken Romanya'da vergi sayısının 41'e ulaştığı dikkat çekmektedir. Türkiye'de şirketlerin vergi ödemek için yılda 223 saat ayırdıkları tespit edilmiştir. 2006 yılında, Türkiye'de toplam vergi oranının kârın yüzde 53 ve 2010 yılında yüzde 44,5 iken, bu sene söz konusu oranın yüzde 41,2'ye düştüğü gözlenilmektedir. Geçen seneki raporda Türkiye'nin şirketlere yüzde 5 avantaj getiren sosyal güvenlik primi indiriminin sağlanması olumlu bir gelişme olarak gösterilmişti.

Sınır Ötesi Ticaret (*Trading across borders*)

"Sınır Ötesi Ticaret" endeksi ile, malların deniz taşımacılığı ile ihraç veya ithal edilmesi için gerekli belgelerin yanı sıra tüm bu sevkiyat işlemin süresi ve maliyeti göz önünde tutulmaktadır.

	Türkiye	Danimarka	İngiltere	Bulgaristan	Polonya	Çek Cumhuriyeti	Romanya	İtalya	Yunanistan
İhracat için gerekli belge sayısı	7	4	4	5	5	4	5	4	5
İhracat etmek için gerekli süre (Gün)	13	5	7	21	17	16	12	19	19
İhracat bedeli (konteyner başına dolar)	990	744	950	1551	1050	1145	1485	1145	1115
İthalat için gerekli belgeler sayısı	7	3	4	6	5	7	6	4	6
İthalat etmek için gerekli süre (Gün)	14	5	6	17	16	17	13	18	15
İthalat bedeli (konteyner başına dolar)	1235	744	1045	1626	1025	1180	1495	1145	1135
Sıra	78	4	14	93	50	68	72	55	62

"Sınır Ötesi Ticaret" endeksinde, Türkiye geçen sene 80'inci sırada yer alırken bu sene 78'inci sıraya yükselmiştir. Türkiye'de ihracat için 7 belgenin gerektiği kaydedilmiş olup ihracat işlemleri de 13 gün sürmektedir. Türkiye'de konteyner başına ihracatın maliyeti 990 dolar olarak hesaplanmaktadır. İthalat için ise, 7 belge gerekmektedir ve ithalat işlemi için toplam 14 gün gerekmektedir. Türkiye'de ithalatın konteyner başına maliyeti ise geçen sene 1210 iken bu sene 1235 dolar olarak belirtilmiştir.

2008 yılında, özellikle ticaret belgelerinin hazırlanması için gerekli sürenin azaltılmasıyla, Türkiye'de ithalat ve ihracat işlemlerinin önemli derecede kolaylaştırıldığı gözlenmektedir. Örneğin, 2006/2007 döneminde ihracat için gerekli belge sayısı 8'ten 7'ye indirilmiş ve bu ihracat işlemlerinin tamamlanması için 20 günlük süre 14 güne indirilmiştir. Aynı dönemde, ithalat alanında da önemli gelişmeler kaydedilmiştir. İthalat için gerekli belge sayısı 25'ten 15'e düşürülmüştür. Buna ilaveten, ithalat işlemlerinin tamamlanması için gereken süre 25 günden 15'e indirilmiştir. Ancak tüm bu sonuçlara rağmen, Türkiye'yi kıyaslanan AB Üye Devletlere göre, Türkiye hem ihracat hem ithalat için en çok belge talep eden ülke konumundadır.

Sözleşmelerin Uygulanması (*Enforcing contracts*)

"Sözleşmelerin Uygulanması" endeksi ile, yerel mahkemelerde adli sistemin bir ticaret davasını çözmesi konusunda ne kadar etkin olduğu değerlendirilmektedir.

	Türkiye	Danimarka	İngiltere	Bulgaristan	Polonya	Çek Cumhuriyeti	Romanya	İtalya	Yunanistan
İşlem (sayı)	36	35	28	39	33	27	32	41	39
Süre (gün)	420	410	399	564	685	611	512	1210	819
Maliyet (talebin yüzdesi)	24,9	23,3	25,9	23,8	19,0	33,0	28,9	29,9	14,4
Sıra	40	34	21	86	56	79	60	160	87

Türkiye "Sözleşmelerin Uygulanması" endeksinde, geçen seneye göre, on bir sıra yükselerek 40'ıncı sırada yer almaktadır. Bir ticari sözleşmenin uygulanabilmesi için 36 işlem gerektiği ve bu işlemlerin tamamlanması için 420 gün gerektiği gözlenmektedir. Bazı AB Üye Devletleri'nde sözleşmenin uygulanması sürecinin Türkiye'den de oldukça uzun sürdüğü gözlenilmektedir: Örneğin, Polonya'da 685 gün, Yunanistan'da 819, İtalya'da ise 1210 gün gerekmektedir. Avrupa Komisyonu'nun Türkiye 2012 İlerleme Raporu'nda, ticari sözleşmelerin uygulanması için uzun bir süreçten geçildiği vurgulanmaya devam edilmektedir. Bu sürecin uzamasına neden olan en önemli etken ise ticaret mahkemeleri hâkimlerinin ileri düzeyde uzmanlıklarının olmaması öne sürülmüştür. Buna ilaveten, mahkeme dışı yollardan uzlaşma mekanizmalarına müracaat edilmediği de belirtilmiştir. Ancak geçtiğimiz son dönemde, yeni bir hukuk muhakemeleri usulü kanunu kabul ederek sözleşmelerin uygulanmalarını kolaylaştırılmasına yönelik önemli bir adım atılmıştır.

İflasın Çözümü (*Resolving Insolvency*)

"İflasın Çözümü" endeksi ile iç varlıklara ilişkin tasfiye süresi, maliyeti ve sonucu değerlendirilmektedir.

	Türkiye	Danimarka	İngiltere	Bulgaristan	Polonya	Çek Cumhuriyeti	Romanya	İtalya	Yunanistan
Süre (yıl)	3,3	1,0	1,0	3,3	3,0	3,2	3,3	1,8	2,0
Maliyet (Mülkün yüzdesi olarak)	15	4	6	9	15	17	11	22	9
Kazanım oranı (dolar başına sent)	23,6	87,1	88,6	31,7	54,5	56,3	29,2	63,4	44,5
Sıra	124	10	8	93	37	34	102	31	50

Bu endekste, Türkiye geçen seneye göre dört basamak düşerek 124'üncü sırada yer almaktadır. Bu alanda Türkiye'nin sıralamada çok geride kaldıkları dikkat çekmektedir. Türkiye'de bir şirketin tasfiye prosedürleri yaklaşık 3,3 yıl sürmektedir ve alacaklar, alacaklarının sadece yüzde 22,3'ünü tahsil edebilmektedirler. Avrupa Komisyonu'nun Türkiye 2012 İlerleme Raporu'nda, Türkiye'de şirket tasfiyesinin hâlâ oldukça maliyetli ve uzun zaman alan bir süreç olduğu dikkat çekilmektedir.

Elektrik bağlatma (*getting electricity*)

"Elektrik bağlatma" endeksi ile, yerel bir işletmenin elektrik bağlantısını kurmak için aşması gereken işlemler ve ayrıca bu işlemlerin tamamlanması için gereken süre ve harcanan maliyet hesaplanmaktadır.

	Türkiye	Danimarka	İngiltere	Bulgaristan	Polonya	Çek Cumhuriyeti	Romanya	İtalya	Yunanistan
İşlem sayısı	5	4	5	6	6	6	7	5	6
Gün	70	38	105	130	186	279	223	155	62
Maliyet (Kişi başına gelir yüzdesi)	517,9	119,7	108,9	340,7	208,3	180,0	584,2	319,2	62,4
Sıra	68	14	62	128	137	143	168	109	59

"Elektrik bağlatma kolaylığı" sıralamasında Türkiye dört sıra yükselerek 68'inci sırada yer almaktadır. Türkiye'de yerel bir işletmenin elektrik bağlantısını kurmak için 5 işlem yapması gerekmektedir. Türkiye'de şirketler tesislerine toplam 70 günde elektrik bağlatabilmektedirler. Kıyasladığımız Danimarka ve Yunanistan dışındaki diğer AB Üye Devletleri'ne göre, Türkiye'de bu süreç daha az sürmektedir. Ancak buna karşılık, maliyetin çok yüksek olduğu dikkat çekmektedir. Bunun bir nedenini belki, Avrupa Komisyonu'nun İlerleme Raporu'nda değinildiği gibi, elektrik sektörünün serbestleştirilmesinin düzensiz bir şekilde ilerlemesi teşkil etmektedir.

Genel Değerlendirme

Raporda, 2011/ 2012 döneminde, Türkiye'nin iş ortamına ilişkin koşulların iyileştirilmesine yönelik iki önemli reformun gerçekleştirildiği vurgulanmıştır. Bunlar, daha önce de belirtildiği gibi, emsal hesabına konu alanı 1500 m² den az konut dışı kullanımlı yapılarda serpinti sığınakların inşa edilmesi zorunluluğunun kaldırılarak inşaat izinlerinin alınmasının ve yeni bir hukuk muhakemeleri usulü kanunu kabul ederek sözleşmelerin uygulanmalarının kolaylaştırılmasıdır. Raporda ayrıca, Türkiye bazı alanlarda iyi uygulama örneği olarak gösterilmiştir. Raporda, Türkiye'de kişinin vergilendirilecek varlığının değerini kendisinin takdir etmesinin sağlanmasıyla birlikte vergi ödemelerin kolaylaştırıldığı hususu örnek olarak gösterilmiştir. Buna ilaveten, Türkiye'den elektronik ortamda verilerin paylaşılmasıyla birlikte üçüncü ülkelerle ticaret yapılmasının kolaylaştırıldığı hususu da olumlu bir örnek olarak kaydedilmiştir.

Tüm bu olumlu gelişmeler ve belirtilen iyi örnekler rağmen, son dönemlerde, iş ortamının iyileştirilmesi için çabaların devam ettirilmesi ve artırılması gerekmektedir. Türkiye'nin sıralamada en düşük performans gösterdiği endekslerin "iflasın çözülmesi" ve "inşaat izinlerinin alınması" olduğu göz önünde tutulursa, özellikle bu alanlarda reformların yapılması ya da devamı için teşvikte bulunulması gerekmektedir. Bu dönem, Türkiye'de yeni bir hukuk muhakemeleri usulü kanunu kabul edilerek sözleşmelerin uygulanmalarının kolaylaştırılmasına yönelik olumlu bir adım atılmış olursa da, bu alanda çalışmaların devam etmesi gerektiği anlaşılmaktadır. Her ne kadar son dönemlerde Türkiye'de makroekonomik istikrar sağlanmış ve ülke hızla büyüyen bir ekonomi konumuna gelmiş olsa da, bu büyümenin sürdürülebilirliğini sağlamak için ülke çapında girişimcilerin şirket kurmaları için daha fazla kolaylıkların sağlanması önem teşkil etmektedir.

